

**ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

**Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра педагогіки і психології початкової освіти**

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни**

«Психологія вікова й педагогічна»

Код дисципліни	ОК 14.2
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	Нормативна
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Освітньо-наукова програма	Початкова освіта
Обсяг дисципліни	3 кредитів ECTS (90 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, практичні заняття
Форми контролю	Екзамен

Інформація про викладача

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Тихонова Альона Петрівна, доктор філософії, старший викладач кафедри педагогіки і психології початкової освіти
Контактний телефон	099 217 83 58
E-mail:	alenaplugina@gmail.com
Профіль викладача	https://scholar.google.com.ua/citations?user=YDvk_C0AAAAJ&hl=ru ORCID 0000-0001-6463-4553
Консультації	Середа, 14.00-16.00

м. Глухів, 2024 рік

1. Анотація курсу

Місце даної дисципліни в програмі навчання:

Навчальна дисципліна «Вікова й педагогічна психологія» передбачає не тільки забезпечення системи психологічних знань у студентів, а й формування системи психологічних умінь, на яких ґрунтується професійна діяльність психолога. Засвоєння законів вікового психічного розвитку особистості в онтогенезі дозволяє конструювати ситуації та власні впливи з урахуванням індивідуальних варіантів реалізації цих законів, розвиває професійне мислення, психологічну компетентність та рефлексивні здібності. Йдеться також про формування у студентів умінь та навичок психологічної діагностики та профілактичної роботи з метою організації здорового способу життя.

Мета вивчення курсу: є ознайомлення студентів з закономірностями розвитку психіки людини на кожному віковому етапі, озброєння студентів знаннями щодо закономірностей та особливостей навчання і виховання дітей різного віку, розкриття механізмів розвитку особистості під дією цілеспрямованих педагогічних впливів. Сформувані знання студентів про закономірності психічного розвитку людини на різних вікових етапах її життя, про психологічні закономірності навчання та виховання дітей різного віку, про психологічні особливості професійної діяльності вчителя технологій. На основі цих знань навчити студентів здійснювати науковий і методичний підхід до процесу навчання та виховання учнів, розвинути вміння розуміти внутрішній світ дитини, вміти визначати потенційні можливості її розвитку, правильно прогнозувати її поведінку і дії в процесі праці. Також метою є формування і розвиток професійної психологічної культури особистості й праці майбутніх вчителів технологій, як фахівців своєї справи, а також як майбутніх батьків.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

1. Ознайомити студентів з основами поняттями, принципами, концепціями вікової та педагогічної психології.
2. Висвітлити специфіку психічного розвитку людини на різних етапах онтогенезу, підходи до періодизації психічного розвитку особистості та основні психологічні закономірності процесу навчання та виховання.
3. Сформувані розуміння природи та основних форм виявлення особливостей психічного розвитку людини на кожному віковому етапі.
4. Навчити аналізувати причини виникнення тих чи інших психологічних особливостей дитини, що допомагають прогнозувати її поведінку.

Пререквізити: Загальна психологія з практикумом,

Постреквізити: Теорія і практика навчання і виховання з основами школознавства, Методика виховної роботи, фахові методики, всі практики, курсова робота із психології, Атестаційний іспит із педагогіки та психології.

У результаті вивчення пропонованого освітнього компонента здобувач повинен набути таких **компетентностей та програмних результатів навчання.**

Інтегральна компетентність	Здатність самостійно і комплексно розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання й характеризують комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.
Фахові компетентності (СК)	СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з

	учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність. СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій. СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти. СК-10. Здатність до професійно-педагогічної діяльності в інклюзивному середовищі з різними категоріями дітей з особливими освітніми потребами. СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм домедичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.
Програмні результати навчання	ПР-02. Управляти складною професійною діяльністю та проектами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах. ПР-03. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі ПР-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання. ПР-08. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування. ПР-12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування. ПР-13. Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно проєктувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу. ПР-14. Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей. ПР-15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.

	ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.
--	--

Попередні компетентності, необхідні для вивчення освітнього компонента:

- здатність до формування світогляду, розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури;
- здатність до саморегуляції та здорового способу життя;
- здатність працювати з інформацією у тому числі в глобальних комп'ютерних мережах.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання:

Опорні конспекти лекцій; навчальні посібники, підручники; тексти наукових текстів для практичних занять, інтернет.

2. Організація навчання

Навчально-тематичний план (денна/заочна форма навчання)

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	лекційні заняття (д.ф./з.ф.)	практичні заняття (д.ф./з.ф.)	СРС (д.ф./з.ф.)
Змістовий модуль 1. Вікова психологія як наука і навчальний предмет.			
Тема 1. Місце вікової психології в системі наукового знання.	2/0	2/2	2/4
Тема 2. Витоки вікової психології як науки.	1/0	1/0	4/4
Тема 3. Закономірності психічного розвитку в онтогенезі.	1/2	1/0	2/4
Змістовий модуль 2. Психічний розвиток особистості на різних вікових етапах.			
Тема 4. Психічний розвиток від дня народження до трьох років.	2/0	2/0	2/4
Тема 5. Психічний розвиток у період 3–6 (7) років.	2/0	2/2	2/4
Тема 6. Становлення особистості в молодшому шкільному віці.	1/2	1/0	4/6
Тема 7. Особливості психічного розвитку учнів середнього шкільного віку.	1/0	1/0	4/6
Тема 8. Психологія старшокласників.	1/0	1/0	2/6
Змістовий модуль 3. Основи педагогічної психології			
Тема 9. Місце педагогічної психології в системі наукового знання.	2/0	2/0	4/6
Тема 10. Короткий історичний нарис виникнення і становлення педагогічної психології.	2/0	2/0	4/6
Тема 11. Закономірності навчального процесу.	1/0	1/2	4/6
Тема 12. Психологія учіння.	1/0	1/0	4/6
Тема 13. Закономірності виховного впливу.	1/0	1/0	4/6
Тема 14. Психологія особистості вчителя і закономірності педагогічної діяльності.	1/2	1/0	4/6
Тема 15. Психологія педагогічного спілкування й колективу.	1/0	1/0	4/6
Разом за семестр	20/6	20/4	50/80

Завдання для самостійної роботи студентів

Кризові стани особистості та її психологічний самозахист.

Теорія захисних механізмів. Концепція психологічного захисту в психоаналізі. Класифікації захисних механізмів та їх критерії. Феноменологія психологічного захисту. Значення психологічного захисту в процесах індивідуального розвитку і соціально-психологічній адаптації особистості. Розуміння криз особистості в психології. Типи криз особистості. Життєвий цикл і вікові кризи. Ставлення до кризи та її подолання

Проблема взаємозв'язку біологічних і соціальних факторів у розвитку особистості.

Біогенетичні та соціогенетичні концепції психічного розвитку людини в зарубіжній і вітчизняній психології. Відмінності в поглядах вітчизняних вчених щодо питання співвідношення біологічного і соціального в особистості: концепції психологічної сутності особистості С. Л. Рубінштейна, А. В. Петровського, К. К. Платонова, О. М. Леонтьєва, Б. Г. Ананьєва, Б. Ф. Ломова (структурний та комплексний підходи).

Типи людей та «локус контролю».

Дослідження Дж. Роттера щодо особистосної перемінної – «локусу контролю» – центрального конструкта теорії соціального навчання. Зміст поняття «локус контролю». Два типи людей – «інтерналі» і «екстернали» та від-повідні їм два локуси контролю. Психологічні характеристики інтерналів і екстерналів. Методики, що виявляють закономірний зв'язок локусу контролю з різними особистісними характеристиками. Психодіагностика рівня суб'єктивного контролю

Поняття про спрямованість особистості та мотивацію діяльності.

Визначення поняття «спрямованість». Основні форми спрямованості особистості: інтереси, переконання, психологічні настановлення, ідеали, світогляд, потяги, життєві цілі. Емоційна спрямованість особистості. Класифікація інтересів. Зміст понять «мотив», «мотивація», «потреби». Психологічні теорії мотивації поведінки (біхевіористська, фрейдистська, гуманістичної психології). Класифікація потреб. Теорія ієрархії потреб А. Маслоу. Мотиви досягнення успіху і уникнення невдач. Закономірності розвитку мотиваційної сфери за О. М. Леонтьєвим. Умотивована поведінка як характеристика особистості.

Особливості мотиваційної сфери людини у період дорослості.

Мотивація, установки. Вибір життєвої стратегії. Мотивація шлюбу. Мотиви вибору професії. Особливості системи цінностей.

Загальна характеристика здібностей людини.

Поняття здібностей. Історія дослідження проблеми здібностей. Походження здібностей. Здібності і задатки. Види здібностей. Рівні розвитку здібностей: здібності, талант, обдарованість, геніальність. Розвиток здібностей. Психодіагностика здібностей.

Поняття психічної норми та ненормативний психічний розвиток особистості.

Причини аномального розвитку особистості. Поняття психопатії. Критерії психопатії Ганнушкіна - Кербікова. Класифікація психопатій за П.Б. Ганнушкіним. Невротичний розвиток особистості. Природа неврозів та види невротичних розладів. Психологічна допомога у випадках ненормативного психічного розвитку. Поняття психічного й психологічного здоров'я особистості та його критерії.

Природа і сутність характеру.

Зміст поняття «характер» та підходи для його аналізу. Властивості характеру. Рис характеру. Природні й соціальні передумови характеру. Спів-відношення характеру і темпераменту. Особливості формування характеру. Акцентуація рис характеру та класифікація типів акцентуацій за К. Леонгардом й А. Є. Личком. Типологія характеру за К. Г. Юнгом. Типологія соціальних характерів за Е. Фроммом. Статеворольові відмінності характеру. Особливості національного характеру.

Психологічна характеристика темпераменту.

Загальне поняття про темперамент, його структуру, типи і властивості. Історичний огляд учень про темперамент (вчення Гіппократа, Галена, І. Канта, П. Ф. Лесгафта). Основні системи пояснень темпераменту: гуморальна, конституційна (морфологічна), нейрофізіологічна. Фізіологічні основи темпераменту (вчення І.П.Павлова). Типологія темпераменту за Г. Айзенком (двохфакторна модель). Розвиток теорії темпераменту Є. М. Тепловим, В. Д. Небиліциним, В. Д. Русаловим, Я. Стреляу. Психологічні характеристики темпераменту та індивідуальний стиль діяльності.

Сучасні теорії особистості.

Класифікація теорій особистості та їх загальна характеристика. Психодинамічні теорії особистості. Модель психічної структури особистості за З. Фройдом. Проблеми несвідомої мотивації, впливу дитячих травм на поведінку дорослого, протиріч і конфліктів в психічній організації суб'єкта. Психодинамічна терапія, її методи і техніка. Стадії психосексуального розвитку за З. Фройдом.

Сприймання і пам'ять у немовлят.

Здатність дитини до розрізнення елементарних і складних сенсорних впливів. «Комплекс пожвавлення». Орієнтовно-дослідницька діяльність. Перехід від наочно-дієвого до наочно-образного мислення. Виникнення здатності розв'язувати завдання методом здогадування. Початковий етап поєднання мислення з мовленням. Виокремлення операцій аналізу і синтезу.

Розвиток процесів пам'яті (зовнішнього запам'ятовування, відтворення). Зв'язок пам'яті і мислення.

Розвиток мови і мовлення. Основні лінії розвитку мислення. Особливості репродуктивної та продуктивної уяви.

Розвиток особистості в дошкільному віці. Становлення емоційно-вольової сфери. Домінуючі мотиви діяльності та поведінки. Формування загальних і спеціальних здібностей.

Розвиток професійного мислення і професійних здібностей у період навчання в старших класах. Навчання і професійне самовизначення старшокласників. Психологічні проблеми трудової діяльності.

3. Система оцінювання

Основні контрольні (діагностувальні) заходи:

- поточний контроль (модульна контрольна робота, контрольна робота, колоквиум, проміжна атестація тощо);
- підсумкова семестрова атестація;
- атестація.

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Контроль під час аудиторних занять проводиться систематично з метою з'ясування рівня розуміння, засвоєння навчального матеріалу студентами, здійснення коригування навчальних технологій, які застосовуються в процесі викладання дисципліни.

Основними формами проведення такого контролю є:

- усне або письмове опитування на практичних, семінарських та лекційних заняттях;
- оцінювання результатів розв'язування задач та практичних завдань, виконання і захист лабораторних робіт;
- тестування тощо.

4. Політика курсу:

1. Викладання курсу, контроль й оцінювання знань і вмінь студентів спрямовані на **дотримання вимог академічної доброчесності** і здійснюються у відповідності з чинними положеннями щодо навчального процесу .

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації

Викладання курсу спрямоване на дотримання усіх академічних свобод.

2. Здобувачі вищої освіти несуть особисту відповідальність за випадки порушення вимог академічної доброчесності, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше – бали, зараховані студентів/студентці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання усіх нарахованих за курс/модуль/тему балів.

3. У зв'язку з потенційно несприятливою епідемічною ситуацією викладач має право не допустити студента на заняття якщо у викладача або інших слухачів курсу виникне обґрунтована підозра, що студент хворий на респіраторне чи будь-яке інше захворювання, що загрожує комусь із учасників навчального процесу. Разом з тим кожен слухач курсу, а також викладач зобов'язується проявляти соціальну відповідальність і у випадку виявлення у себе симптомів хвороби або підозр щодо контактів з інфікованими особами – самоізолюватись та звернутись по допомогу до лікаря чи відповідних служб. В цілому – дотримуватись вимог МОЗ України щодо такого роду випадків.

4. Відвідування аудиторних занять – обов'язкове, за винятком хвороби чи інших нездоланих обставин.

4.1. У випадку пропущених занять із поважних причин студент має право, а викладач зобов'язується надати йому можливість виконати всі або деякі (за бажанням студента) не виконані внаслідок такого пропуску завдання. Винятками можуть бути обставини, що пов'язані з неможливістю виконання таких завдань через брак часу (наприклад у зв'язку з завершенням навчального процесу) або у зв'язку зі специфікою самого завдання тощо. В такому разі викладач та студент повинні керуватись вказівками прописаними в правилах навчального процесу щодо такого роду випадків.

4.2. У випадку пропущених занять без поважних причин студент має право на виконання завдання, однак, зважаючи на недотримання термінів виконання завдання має змогу отримати 80% від максимальної оцінки за відповідне завдання. Оскільки своєчасність виконання завдання є одним із критеріїв оцінювання завдання.

5. Запізнення на заняття не вітається, але здобувач вищої освіти допускається до заняття за умови, що не привертає зайвої уваги до себе та не заважає іншим учасникам навчального процесу.

5.1 Студентам, які спізнилися та бажають приєднатися до заняття, викладач або студенти, що присутні на парі мають право поставити одне питання в межах будь-якої з пройдених тем курсу на власний розсуд.

5.2 Також студенти, які спізнились і бажають приєднатись до заняття, не мають права зайти в аудиторію з будь-якими напоями чи їжею, окрім випадків, що є достатньо обґрунтованими (стан здоров'я, дієта тощо).

6. За потреби здобувачам вищої освіти під час заняття **дозволяється:**

6.1. Пити безалкогольні напої, дотримуючись санітарних норм і порядку на робочому місці.

6.2 Використовувати електронні пристрої, якщо цього вимагає навчальний процес, враховуючи вимоги пунктів 1 та 2 політики курсу.

6.3. Покинути аудиторію без пояснення причин, при цьому студент зобов'язується повернутися в аудиторію на поточне заняття з урахуванням вимог пунктів 1 та 2 політики курсу.

7. Студенту заборонено:

7.1 Споживати їжу під час навчальної події, окрім випадків вказаних у п. 5.2.

7.2 Користуватись телефоном або іншими засобами зв'язку під час навчальної події, окрім моментів вказаних у п.6.2 або окремих форс-мажорних обставин.

8. В цілому студент зобов'язується не порушувати норм навчального процесу. Встановлення чи були порушені такі норми покладається на викладача, який керується відповідними положеннями щодо навчального процесу, що є чинними на той момент в Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

9. Кожен **студент має право** звернутись з усною апеляцією до викладача курсу щодо оцінювання того чи іншого виду роботи і отримати додаткове обґрунтування оцінки його роботи. Таким чином кожен студент має право на підвищення балу за виконане завдання якщо він зможе довести що заслуговує на це. Апеляція приймається до розгляду протягом одного тижня з моменту виставлення оцінки. (Прикладом може служити вказівка на технічну помилку в тестовому завданні, додаткова аргументація правильності раніше поданої відповіді тощо.)

10. Опановуючи даний курс, кожен студент дає згоду на публічне оприлюднення його балів – тобто всі поточні та підсумкові бали кожного студента будуть відомі всім студентам в групі, що забезпечить **прозорість оцінювання**.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

100- бальна шкала	Оцінка ECTS	Рівні навчальних досягнень студентів
90-100	A	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
82-89	B	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження
74-81	C	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
64-73	D	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
60-63	E	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній
35-59	FX	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
1-34	F	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ з курсу «Психологія вікова й педагогічна»

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни

1	2	3	4	Бали
<i>Практичні заняття</i>	Максимальна кількість балів – 3	ПЗ	№1	3
		ПЗ	№2 -№20	57
<i>Самостійна робота ((за додатковими індивідуальними питаннями)</i>	Максимальна кількість балів – 10	СР		10
<i>Модульний контроль (тести)</i>	Максимальна кількість балів – 10	МК	3	20
<i>Форма семестрової атестації – екзамен</i>	Максимальна кількість балів – 10	екзамен	1	10
Усього				100

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ з курсу «Психологія вікова й педагогічна»

Оцінювання		Критерії оцінки
3 бали	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями.	1) знання основних положень матеріалу, історії проблеми, термінології; вміння здійснювати міжпредметні зв'язки, самостійно наводити приклади, продукувати ідеї, визначати прикладні напрямки використання теоретичного матеріалу; 2) виконання завдань з незначною кількістю неістотних помилок (однією-двома).
2,5 балів	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження.	1) знання основних положень матеріалу, історії проблеми, термінології; вміння здійснювати міжпредметні зв'язки з допомогою викладача; 2) переважає творчий виклад інформації (над репродуктивним); 3) виконання завдань вище середнього рівня: з кількома (трьома-чотирма) незначними помилками.
2 бали	Середньо-достатній рівень володіння	1) знання основних положень матеріалу, історії проблеми, термінології; вміння здійснювати міжпредметні зв'язки з допомогою викладача; 2) переважає репродуктивний виклад інформації; 3) середній рівень виконання завдань : з незначною кількістю (трьома-

	теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками	чотирма) суттєвих помилок.
1,5 бали	Середній рівень володіння теоретичним знаннями, практичними вміннями й навичками	1) домінує репродуктивний виклад інформації; труднощі в проведенні міжпредметних зв'язків навіть з допомогою викладача; 2) знання основної термінології; 3) виконання завдань нижче середнього рівня: з домінуванням незначних помилок, як домінуючих, над істотними.
1 бал	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього.	1) домінує репродуктивний виклад інформації; труднощі в проведенні міжпредметних зв'язків навіть з допомогою викладача; знання основної термінології; 2) виконання завдань "нижче середнього" задовольняє мінімальні вимоги (репродуктивне відтворення вихідного інформаційного масиву навчальної дисципліни: ключових понять, принципів тощо).
0,5 бала	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками низький.	1) фрагментарне засвоєння матеріалу; його повторне відтворення відбувається з аналогічними помилками виконання завдань з правом повторного перескладання навчальної дисципліни; 2) безсистемне репродуктивне відтворення вихідного її інформаційного масиву: ключових понять, принципів тощо.
0-0,4 бала	Дуже низький	1) дуже низький рівень засвоєння матеріалу: відсутні елементарні уявлення про інформаційний масив та його призначення; 2) спорадичне, механічне репродуктивне відтворення окремого вихідного інформаційного масиву: ключових понять, принципів.

Рекомендована література

Основна література

1. Бочелюк В.Й., Зарицька В.В. Педагогічна психологія: навч. посібник К.: ЦНЛ, 2006. 248 с.
2. Варій М.І. Загальна психологія:: підручник (рекоменд. МОН) К.: ЦУЛ, 2009.
3. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник для ВНЗ. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 111 с.
4. Власова О.І. Педагогічна психологія: навч.посібник. К.: Либідь, 2005. 400 с.

5. Корчакова Н. В. Психологічні основи дитячої самопрезентації: монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 288 с.
6. Кутішева В.П., Ставицька С.О. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум: навч. посібник К.: Каравела, 2009. 448 с.
7. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія.: навч. посіб. К: Каравела, 2016. 264 с. (Рекомендовано МОН України.).
8. Максименко С. Д. Психологічні особливості криз підлітка. Практична психологія. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 200 с.
9. Поліщук В.М. Виховання особистості: повсякдення і стереотипи. Глухів, 2004.
10. Поліщук В.М. Вікова та педагогічна психологія. Суми, 2005. 220 с.
11. Поліщук В.М. Криза 13 років: феноменологія, проблеми. Суми, 2007.
12. Поліщук С.А. Вольовий розвиток дітей молодшого шкільного віку. Суми, 2005.
13. Савчин М. В. Загальна психологія: навчальний посібник. Київ: ВЦ «Академія», 2020. 344 с.
14. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навч. посіб. К. : Академвидав, 2007. 424 с.
15. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія : навч. Посібник К. : Академвидав, 2009. 360 с.
16. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія : навч. посібник. Київ: Центр учб. літ., 2018. 375 с.
17. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник. К.: Каравела, 2008. 400 с.
18. Степанов О.М. Педагогічна психологія : навч. Посібник К. : Академвидав, 2011. 414 с.
19. Токарева Н.М., Шамне А.В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник Київ, 2017. 548 с.

Допоміжні джерела інформації

1. Александров Ю.В. Психологія розвитку: навч. посіб. Х.: ФОП Панов А.М., 2015. 336 с.
2. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія. Навч.посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 112 с.
3. Вишник Ольга, Жданова Анна, Дьоміна Ганна. Адаптація дітей з особливими освітніми потребами до навчального процесу в початковій школі: виклики та стратегії підтримки. *Наукові перспективи. Серія «Психологія»*, № 1(43) (2024). С. 771-781.
4. Власова О. І. Педагогічна психологія: навч. посібник. К. : Либідь, 2005. 400 с.
5. Горбачевська Вікторія, Вишник Ольга. Формування навичок соціальної комунікації у дітей шкільного віку. *Електронний журнал «Вісник науки та освіти»*, №12.(18). 2023. С. 340-353.
6. Гуцало Е.У Психологія вікового розвитку особистості. Курс лекцій Кіровоград: ТОВ „Імекс ЛДТ”, 2010. 216 с.
7. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія. К. : Центр навчальної літератури, 2005. 128 с.
8. Павелків Р. В. Короткий довідник з дитячої психології. Рівне, 2008. 55 с.
9. Плугіна А. П. Психолого-педагогічні особливості взаємовідносин батьків та молодших школярів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*, 2022, Вип. 3 (50). (0,8 д.а.)
10. Плугіна А. П. Теоретико-методичні засади розвитку критичного мислення у молодших школярів. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи : Збірник наукових праць*. Вип. 2(8), 2022. С. 35-41

11. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія (програмні основи, змістовні модулі, інформаційне забезпечення) : навчально-методичний посібник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. 330 с.